

САВЕЗ СИНДИКАТА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

**ПРОГРАМ РАДА
САВЕЗА СИНДИКАТА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
ЗА ПЕРИОД ЈУЛИ 2021 – ЈУЛИ 2025. ГОДИНЕ**

ТЕСЛИЋ, 2021. године

УВОД

У тренутку када Савез синдиката Републике Српске започиње свој нови четворогодишњи програм, у периоду када ће обиљежити 30 година рада и дјеловања, перспективе економског и друштвеног развоја у Републици Српској, окружењу, као и у цијелом свијету никад нису биле неизвјесније.

Глобална пандемија изазвана вирусом корона је додатно продубила кризу и проблеме са којима се радници и Савез синдиката Републике Српске, као већинска, репрезентативна и одговорна организација, свакодневно суочавају.

Проблеми са којима се суочавамо у Републици Српској су првенствено развојног карактера, стварани су и гомилани годинама, глобална пандемија изазвана вирусом корона их је још додатно усложрила, будући да је изостало доношење адекватних развојних програма, стратегија и мјера у моменту отпочињања процеса приватизације државног капитала, тако да је несигурност и неизвјесност постала главна одлика данашњице.

Бити радник, а поготово заштитник радника на овим просторима у условима „суровог капитализма у повоју“ није нимало лако, јер је то вјечита борба рада и капитала, стална борба радника за основна радничка права: за висину плате и редовност примања, уплаћене доприносе, осмочасовно радно вријеме, годишњи одмор...за достојанство. А та борба је непрестана.

У условима глобалне пандемије изазване вирусом корона, већина мјера предузетих у циљу заштите здравља људи и спасавања људских живота, како у Републици Српској, тако и у другим европским државама и државама свијета, директно и индиректно су се, углавном негативно, рефлектовале на привредна, економска, друштвена и друга кретања.

Појава корона вируса на прво мјесто ставила је питање сузбијања пандемије и спасавања људских живота како широм свијета, тако и код нас.

С обзиром на чињеницу да је криза изазвана пандемијом вируса корона захватила све сфере: економску, финансијску, социјалну, те радничка (основна људска) права, социјални дијалог, криза је показала да су за Српску у овом тренутку најважнији радници. Највриједније што Република Српска има јесте човјек, односно радник, а економију не могу сачувати они који имају велике банковне рачуне, машине и хале, ако у њима нема здравих радника који знају и хоће да раде, а да за тај рад буду адекватно плаћени.

Исто тако, данас, иако је неизвјестан крај здравствене кризе, економска питања постају све чешћа и добивају примат, док су питања која се односе на права и положај радника, радна мјеста, примања радника и сл. била актуелна за Синдикат од самог почетка проглашења пандемије.

Савез синдиката РС наставља да усмјерава све своје напоре и капацитете у изналажењу начина, метода, механизма и адекватних рјешења за побољшање радних и животних услова за све раднике-чланове синдиката.

Иако је појава глобалне пандемије изазване вирусом корона нешто ново, Савез синдиката Републике Српске је одговорио свим изазовима до сада, што ће

бити циљ и у наредне четири године, а све у циљу заштите, првенствено здравља радника, а затим и њихових радничких права, као и економско-социјалног положаја радника-чланова синдиката и њихових породица.

Савез синдиката Републике Српске, као одговорна и савјесна организација која штити права и интересе радника, чланова синдиката, и у наредном периоду предузеће бројне активности, које ће, као приоритети овог програма, јасно одражавати непосредни изазов суочавања с кризом и средњорочне напоре усмјерене на заштиту, очување и побољшање радничких права, услова рада и економско-социјалног положаја чланова синдиката у Републици Српској. Исто тако, бориће се и залагати да „члан синдиката има право више“, што ће и представљати нашу основу рада у наредном периоду.

**„ИМАМ ПРАВО ВИШЕ,
ЧЛАН САМ СИНДИКАТА!!!“**

ОСНОВНИ ПРАВЦИ ДЈЕЛОВАЊА САВЕЗА СИНДИКАТА РС

Активности Савеза синдиката РС у наредном четворогодишњем периоду биће усмјерене на постизање основних циљева:

- 1. Развој и унапређење социјалног дијалога,**
 - Систем плата у Републици Српској
 - Колективно преговарање
- 2. Законодавне активности,**
- 3. Стратешке активности,**
- 4. Очување и побољшање економско-социјалног положаја радника и смањење емиграције радне снаге,**
- 5. Јачање капацитета и услова рада синдиката,**
- 6. Синдикално оспособљавање и информисање, јачање и унапређење сарадње са синдикалним организацијама у региону, земљама чланицама ЕУ и на међународном нивоу и међународним институцијама и организацијама.**

1. Развој и унапређење социјалног дијалога

Развој и унапређење социјалног дијалога, као једног ефикасног и демократског механизма за рјешавање питања из радно-правног, економског, социјалног и сваког другог положаја радника, чланова синдиката, и у наредном периоду ће остати континуирани задатак Савеза синдиката РС. Захваљујући таквом односу Синдиката према социјалном дијалогу, данас се можемо похвалити да смо кроз овај вид сарадње постигли запажене резултате у областима које су значајне за све раднике Републике Српске, а посебно за чланове синдиката. Кад говоримо о нашем утицају кроз социјални дијалог, онда ту, прије свега, мислимо на правну регулативу кроз законе, стратегије, економске политике, буџете, развојне планове и друга акта која доносе надлежни органи.

Рад у трипартитним тијелима, комисијама и одборима данас је незамислив без представника Савеза синдиката РС, једине већинске, репрезентативне организације радника на нивоу Републике Српске.

Задаћа нам је да унапређујемо рад трипартитних тијела.

Поред максималног ангажмана Синдиката у претходном периоду, резултати за раднике које представљамо, нису адекватни раду који смо уложили. То се прије свега огледа у нескладу између нормативног регулисања и његове примјене у пракси. Не може се издвојити ни један пропис за који би се могло устврдити да се примјењује у свом пуном обиму. Исто тако, поједини прописи показују своје мањкавости приликом примјене у пракси. То је посебно изражено код дефинисања и утврђивања плата, те колективног преговарања и закључивања колективних уговора. Разлози за такво стање свакако иду на терет контролних органа, лоше организације послодаваца и спорости рада судова. Овакво стање налаже Синдикату да се још више ангажује код релевантних субјеката да свој посао раде благовремено, ажурно и у пуном капацитету.

Савез синдиката Републике Српске ће наставити и у наредном периоду да јача и унапређује социјални дијалог у Републици Српској, јер се с правом може рећи да је исти занемарен или потпуно прекинут од стране пословне заједнице у Републици Српској.

- Систем плата у Републици Српској

Право радника на плату је основно право из радног односа.

Систем плата у Републици Српској није добро уређен и на то указују огромне разлике у платама на истим пословима у различитим дијеловима привредног и јавног сектора, као и велики број неуједначених прописа који регулишу ову област.

Устав Републике Српске прописују да свако по основу рада има право на плату односно зараду, у складу са законом и колективним уговором.

Сам појам плате у законодавству Републике Српске није прецизно и јасно дефинисан. У Закону о раду помињу се различити термини: основна плата, нето плата зарада, бруто плата, плата, плата прије опорезивања, плата након опорезивања, плата увећана за доприносе, накнаде плате, увећања плате, коефицијент, цијена рада, радни учинак, остала примања, најнижа плата... Истовремено, начин утврђивања висине плате није потпуно и прецизно одређен.

Показало се да појам плате дефинисан у закону није лако примјењив у пракси.

Једна од карактеристика система плата Републике Српске у дијелу јавног сектора, јесте постојање низа законских рјешења којима се, на битно другачији начин, дефинише појам плате за буџетске кориснике у односу на остале запослене у Републици Српској, тако да постоје суштинске разлике у појму плате, елементима плате, начину обрачуна плате, које доводе до низа недоумица и злоупотреба у самом систему плата.

Овакав начин обрачуна плата и самих дефиниција плата кроз различите законе у Републици Српској доводи до низа нејасноћа и недоречености код самог обрачуна плата и правне несигурности. Због нејасног и компликованог одређивања основне плате радника долазимо у ситуацију да радници буду различито вредновани и плаћени за рад исте вриједности за које је потребна иста стручна спрема.

Стога је неопходно измјенама и допунама постојећих закона или доношењем нових закона или колективним уговором прецизније уређивање система плата и јасно и једнообразно дефинисање појма плате и елемената за утврђивање плате.

Захтјев Синдиката ће бити да један од елемената утврђивања основне плате буде најнижа плата умјесто цијене рада, што је до сада био случај.

Исто тако, Синдикат ће захтјевати утврђивање доње границе плате - полазних коефицијената по стручним спремама.

Досадашња примјена законских прописа показала је да послодавци у великој мјери злоупотребљавају најнижу плату и њен појам, те ће Синдикат у наредном периоду инсистирати да се кроз нормативне акте прецизно дефинише појам најниже плате.

- Колективно преговарање

Циљ Савеза синдиката Републике Српске је достојанствен рад, који радницима, члановима синдиката, обезбјеђује сигурно и здраво радно мјесто, услове рада и плату од које радник и његова породица могу пристојно и достојанствено да живе.

Стога ће се и у наредном периоду Савез синдиката Републике Српске и грански синдикати борити свим средствима за очување и побољшање радничких права.

У Републици Српској нису закључени Општи колективни уговор ни посебни колективни уговори за привредне дјелатности, осим за телекомуникације и за комуналне дјелатности до уназад три мјесеца.

Колективни уговори за буџетске и фондовске кориснике су закључени.

Основни циљ послодаваца, без колективних уговора, је да права радника и њихова реализација буде искључиво у њиховим рукама и зависи од њихове воље, пројектована кроз Закон о раду, који је недоречен и пун мањкавости, а посебно у домену могућности примјене његових одредби и конзумирања права која су њиме дата.

Послодавци путем својих интерних аката, правилника о раду или одлука утврђују износ плате и друга права радника, а што је супротно Уставу Републике Српске.

Исто тако, контролни органи немају механизме односно закључене колективне уговоре на основу којих би могли адекватно вршити контроле и уочити и санкционисати неправилности.

Ситуација је тешка у предузећима у којим није организован синдикат, јер у већини привредних субјекта, организација и институција, у којима су радници синдикално организовани, закључени су појединачни колективни уговори.

Због свега наведеног, у наредном периоду Синдикат ће водити активности у циљу измјена и допуна Закона о раду или доношења новог Закона, којим ће се прецизније и јасније нормирати она права и обавезе радника и права и обавезе послодаваца која ће се искључиво утврђивати колективним преговарањем кроз колективне уговоре у складу са Уставом Републике.

2. Законодавне активности

Савез синдиката Републике Српске ће се код доношења закона залагати за очување, унапређење и заштиту права радника-чланова синдиката.

Савез синдиката Републике Српске ће захтјевати што брже доношење Измјена и допуна Закона о раду, које су у завршној фази усаглашавања на трипартитној радној групи, јер важећи Закон о раду представља препреку за остваривање основних права радника. Један од основних захтјева јесте да се прецизније и јасније нормирају она права и обавезе радника и послодаваца која ће се искључиво утврђивати колективним преговарањем кроз колективне уговоре, и то питање плата и осталих примња, те на квалитетнији начин уређивање заштите права радника пред надлежним институцијама, поступка утврђивања одговорности (дисциплински поступак), репрезентативности синдиката, као и прецизнијим уређивањем појединих питања како би радници у пракси могли остварити своја законом загарантована права (висина регреса, увећање годишњег одмора, плаћено одсуство).

Такође, Савез ће захтијевати доношење Измјена и допуна Закона о заштити на раду Републике Српске или новог Закона, ради отклањања мањкавости постојећег Закона, те усклађивања са рјешењима произашлим из Стратегије заштите на раду, као и усаглашавање са прописима ЕУ и МОР-а.

Исто тако, неопходно је усвајање измјена и допуна појединих одредби Закона о заштити на раду, како би се исти прилагодио условима рада и заштити здравља радника у вријеме пандемије вируса Covid-19.

Поред овога, радиће се и на измјенама одређених законских прописа како би covid-19 био уврштен у листу професионалних болести и како би обољели од ковида имали 100 % накнаду за вријеме боловања.

Поред ових закона, Савез ће захтјевати доношење нових Закона о здравственој заштити Републике Српске и Закона о здравственом осигурању Републике Српске, јер је овим законским рјешењима потребно је на бољи и квалитетнији начин уредити систем здравствене заштите, утврдити праведнији и већи обим права на примарном и секундарном нивоу, јасно разграничити права која произилазе за оне који плаћају доприносе и за оне који не плаћају доприносе, изнаћи могућности рефундације накнаде плате у 100% износу за тешка обољења, извршити реформу Фонда здравственог осигурања, те да у управним одборима Фонда здравственог осигурања и Јавног фонда за дјечију заштиту буду укључени послодавци и синдикат. Наведена законска рјешења морају у процедуру ићи у пакету.

Савез синдиката Републике Српске ће наставити са активностима како би се до краја текуће године усвојио и Закон о заштити од узнемиравања на раду (Закон о мобингу). Наиме, Народна скупштина РС је усвојила у форми Нацрта овај Закон, завршене су јавне расправе и већ на наредном редовном засједању Народне скупштине, очекујемо коначно усвајање овог закона и његово ступање на снагу. Овај закон је битан за раднике и Синдикат јер ће Република Српска по први пут добити законом уређену проблематику која се односи на мобинг и разне облике узнемиравања радника.

Исто тако, Савез синдиката Републике Српске је покренуо Иницијативу за измјену сета закона, како би допринијели побољшању положаја жена – радница, мајки и будућих мајки. Стога, у наредном периоду Синдикат ће спроводити активности како би се измјенама сета закона из области рада и здравства омогућило да труднице за вријеме привремене неспособности за рад остварују накнаду плате од 100% плате, да раднице на породилском боловању, које имају уговор о раду на одређено вријеме, имају право да исто искористе у пуном капацитету, да мајке које отварају боловање ради његе дјетета за вријеме болести примају 100% накнаду плате, да за вријеме коришћења породилског одсуства радница – мајка има право на повећање плате – накнаде по било ком основу.

3. Стратешке активности

Када су у питању стратешке активности, Савез синдиката Републике Српске ће наставити са започетим активностима у доношењу Стратегије заштите и здравља на раду Републике Српске за период 2021-2024. године и Стратегије запошљавања Републике Српске за период 2021-2026. година, као и њиховој имплементацији у пракси.

- Стратегија заштите и здравља на раду

Савез синдиката Републике Српске је у претходном периоду предузимао бројне активности и након четири године борбе, да се реализује конгресна резолуција Савеза, социјални партнери су утврдили и доставили Влади РС у форми приједлога, Стратегију заштите и здравља на раду Републике Српске.

Кроз Стратегију ће се јасно дефинисати правци дјеловања у овој области, а све са циљем очувања здравља радника и мањег броја повреда на раду и смртних исхода.

Сви извјештаји Инспекције рада указују на прилично лоше стање у области заштите и здравља на раду. Нажалост сваке године се повећава број повреда на раду, број повреда са смртним исходом, а све чешће се појављују и нова „атипична“ обољења која утичу на радне способности радника. Одређена питања нису нормативно уређена, као што је рад на изразито високим и ниским температурама, што додатно усложњава постојеће стање у области заштите и здравља на раду. Све ове чињенице јасно показују да је неопходно понудити боља и квалитетнија законска и подзаконска рјешења у овој области и укључити све релевантне институције у Републици Српској. Исто тако, новонастала ситуација изазвана пандемијом вируса корона је изнова потврдила потребу постојања овог стратешког документа.

Стратегија заштите и здравља на раду има за циљ успоставу механизма за прикупљање података заштите здравља на раду, откривање нових опасности и настајање ризика, препознавање опасних сектора или дјелатности, развој превентивних мјера, као и спровођење политика система и програма на националном нивоу, секторском и нивоу предузећа.

Све ово у циљу повећања свијести о значају заштите здравља на раду, како код послодавца, тако и код самог радника.

- Доношење Стратегије запошљавања Републике Српске за период 2021-2026. година

У циљу нормализације ситуације на тржишту рада, смањења броја незапослених, збрињавања радника који остају без посла по разним основама, те смањења одлива радно-способног становништва у иностранство, неопходно је да Република Српска има јасан средњорочни програм запошљавања, који ће одговорити на сталне захтјеве Синдиката: очување постојећих и креирање нових радних мјеста, повеће стопе активности радно-способног становништва, сигурност посла и радног мјеста, а што ће резултирати останком радника у

Републици Српској и смањењем стопе незапослености услед већег запошљавања.

4. Очување и побољшање економско-социјалног положаја радника и смањење емиграције радне снаге

У наредном периоду, у којем ће се последице кризе изазване пандемијом највише осјећати на тржишту рада, стална брига, континуирани и заједнички задаци и активности Савеза синдиката Републике Српске и гранских синдиката биће усмјерене на, не само очување радних мјеста и предузимање свих активности за стварање услова за веће запошљавање, побољшање економско-социјалног положаја радника, што смо и до сада радили, већ и на смањење одлива радне снаге у дуге земље у потрази за боље плаћеним пословима и бољим условима рада, а тиме и живота.

Полазећи од чињенице да већ дуги низ година једној четворочланој радничкој породици у Републици Српској потребно најмање двије просјечне плате да задовоље основне животне потребе на мјесечном нивоу, а онима који раде у привредним производним у служним секторима три и више плата, свјесни смо да је то један од основних разлога што су радници и њихове породице масовно емигрирали у друге земље претходних година. Истина, појава глобалне пандемије је успорила овај тренд, али сигурно је да ће бити настављен како се ситуација изазвана пандемијом буде стабилизовала, уколико не дође до значајнијег раста плата и уопште бољег уређења система плата у Републици Српској.

Упркос свим напорима Савеза да се побољша животни стандард радника и њихових породица, евидентно је да свакодневно долази до пада куповне моћи радника и животног стандарда услед неконтролисаног и неоправданог раста цијена, и то првенствено основних животних намирница.

Стога, очување и побољшање економског и социјалног положаја радника, односно животног стандарда радника и објезбјеђивање њихове социјалне сигурности су биле и биће стална брига Савеза синдиката Републике Српске.

Синдикат ће се за достизање овог циља у наредном периоду ангажовати на увођењу новог система плата у Републици Српској и израде четворогодишњег плана раста најниже плате и секторских плата.

Такође, у спровођењу ових активности, Синдикат неће прихватати планове, програме, мјере и сл. најодговорнијих у Републици Српској, којима би се на уштрб достигнутог нивоа радних права и примања радника стварала повољнија пословна клима у циљу привлачења инвестиција, проширења постојећих пословних капацитета и покретања нових бизниса.

Исто тако, и у наредном периоду, Синдикат ће се залагати да сваки захтјев послодаваца, који се односи на растерећење рада кроз пореске политике, за резултат има раст плата радника, а не стварање компаративних предности на основу „јефтине радне снаге“.

5. Јачање капацитета и услова рада синдиката

У циљу што боље заштите права и интереса чланства Савез синдиката Републике Српске ће наставити са унапређењем и јачањем кадровске политике на нивоу Савеза и гранских синдиката.

У претходном периоду, радило се на кадровском јачању служби које непосредно или посредно раде на заштити права и интереса чланства, што ће се наставити и у наредном периоду.

Стратешки циљ унапређења организације ће бити омасовљење синдиката ради продорнијег и јаснијег наступања Синдиката у партнерским односима како на домаћој, тако и међународној сцени.

Посебан задатак органа Савеза и гранских синдиката мора бити омасовљење организације, јачање јединства и солидарности, што све заједно даје снагу Синдикату.

Поред омасовљења организације, велика пажња ће бити посвећена задржавању постојећег броја чланова и њиховом охрабривању да не подлијежу притисцима и уцјенама послодаваца да се исчлањују из синдиката, што се нажалост дешавало у претходном периоду.

Исто тако сваки синдикални активиста и изабрани представник радника на било којем нивоу не смије својим радњама и поступцима утицати да се смањује број радника, односно чланова синдиката.

6. Синдикално оспособљавање и информисање, јачање и унапређење сарадње са синдикалним организацијама у региону, земљама чланицама ЕУ и на међународном нивоу и међународним институцијама и организацијама

Информисању чланства и укупне јавности, као веома важном фактору за остваривање циљева и задатака Савеза синдиката РС, посветиће се значајна пажња и у наредном периоду, јер се показало да је добро осмишљена и стална комуникација са чланством и јавношћу предуслов за квалитетну заштиту интереса и права радника.

Наставиће се са досадашњом праксом благовременог информисања органа Савеза, гранских синдиката и синдикалних активиста, те укупног чланства о свим акцијама и активностима Савеза које се буду предузимале, а све у циљу што боље и квалитетније заштите и унапређења права и интереса нашег чланства.

Мораће се унаприједити и систем повратног информисања, дакле од синдикалне организације до Савеза, како би се добила потпуна слика о свим дешавањима и активностима у цијелој организацији. Изналазиће се и нови

начини и методе за остваривање вертикалног и хоризонталног информисања и комуницирања.

Исто тако, поред званичне веб презентације Савеза и фејзбук странице, Савез ће у и наредном периоду пратити и користити нове облике друштвених мрежа и комуникација путем интернета.

Такође, овдје је посебно значајно остваривање коректне и добре сарадње са свим електронским, писаним медијима и интернет порталима, како у Републици Српској и БиХ, тако и у ширем региону.

Стални задатак Синдиката ће бити оспособљавање и едукација чланства за синдикални рад што ће се постићи кроз образовање, обуку и информисање.

Синдикално образовање проводиће се кроз семинаре, синдикалне школе, савјетовање, округле столове, обуке и сл. Синдикалном оспособљавању ће се посебна пажња посветити у наредном, постизборном периоду, када ће се предузимати бројне активности како би чланови синдиката, а посебно, новоизабрани предсједници синдикалних организација и чланови синдикалних одбора унаприједили своја знања о радним и синдикалним правима, те благовремено могли препознати сваки облик кршења ових права и ефикасно дјеловати и предузимати активности у циљу заштите и унапређења ових права.

Савез синдиката РС има дугогодишњу синдикалну сарадњу са свим репрезентативним синдикатима у окружењу, готово свим европским државама и на међународном нивоу.

Од посебног нам је значаја сарадња са синдикатима из региона, јер се суочавамо са готово истим или сличним радничким и синдикалним проблемима. Сарадњу са овим синдикатима ћемо наставити у оквиру Регионалног синдикалног савјета „Солидарност“, а којег су формирали репрезентативни синдикати из земаља насталих на подручју бивше Југославије.

Као чланица Међународне конфедерације синдиката, Савез синдиката РС ће учествовати у свим активностима које буде проводила та организација.

Такође, наставићемо сарадњу и са нашим поузданим партнером, Међународном организацијом рада, те ћемо се и даље ослањати на њихову стручну помоћ коју пружају путем семинара, обука или директног укључивања у рјешавање конкретних проблема из области рада и помажу синдикатима у њиховом раду.

Сарадња са социјалним партнерима у Републици Српској, како кроз социјални дијалог тако и кроз остале видове комуникације, биће усмјерена на заштиту, очување и унапређење радничких и синдикалних права.

УМЈЕСТО ЗАКЉУЧКА

Пред нама су нови изазови са којима се сусрећемо, изазови који траже нове политике, нова знања и вјештине.

Свијет се убрзано мијења, тржиште рада још брже.

Ми, истински синдикалци, морамо упорним радом заштитити наше чланове, морамо дати добре одговоре на:

- Дигитализацију,
- Климатске промјене,
- Зелене послове,
- Несигурне облике рада,
- Утицај COVID 19 на ментално здравље и
- Бројне друге изазове који су пред нама.

**„ИМАМ ПРАВО ВИШЕ,
ЧЛАН САМ СИНДИКАТА!!!“**

ДАТУМ: 1.7.2021. године
БРОЈ: 11-711-1/21

ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋИ
Тане Пеулић с.р.